

A PONYVASZELLEM
RENEZSÁNSZA

Egyik népszerű és olvasott írónk (a név most nem lényeges) nyilatkozatában kijelentette, hogy csekély pár esztendő alatt: 42 (!) regényt írt. Ertsd: füzetes kalandregényt, amelyet három-négy délután leír diktálás után bármelyik gyakorlott taxigépirónó. A ponyvában és selejtes irodalmi portékában sohase szükkölködünk, azonban amióta Edgar Wallace-sorozattal örvendeztette meg a közönséget egyik kiadónk, az angolszász detektívregény-író iskolát csinált. Könyvárusok mondják: a ponyvaregény sohase nem volt olyan népszerű és kapós mint manapság. „Úgy fogy mint a cukor“ — saját szavaik szerint. A „sárga veszedelmet“ a zöld, piros, hupikék és más rikkó színárnyalatú füzetek követték. Azok az írónk, akik háztartási szükségleteik fedezésére kiszolgálják a „t. publikumot“, már nem győzik az iramot, úgyhogy a régi ponyvák is garmadászámra előkerültek nyirkos odvaikból s megviselt külsejükkel ott sütkéreznek a polcon. Úgyiszlóván klasszikusok. Már ami a „külzetüket“ illeti. Aruk azonban „tizen alul“. Aruk, hogy milyen ponton áll meg ez a színvonal és árbeli esés, nincs fantázia. Figyelemreméltó kísérlet újabban az, amely a szélesebb nagyközönséget filléres áron jó olvasnivalóval akarja nemesen szórakoztatni és a „vadnyugati“ füzeteiktől elvonni. Vagyis: ponyva ellen ponyvát, ördög ellen ördögöt. A vásárlók zöme azonban csálhatatlan ösztönnel előbb a címlapot spektálja meg és csak azután — ha azt eléggé vérfagyasztónak találta — nyúl a pénztárcába. Csupán az ízlés megnevelése és felemelése vet-

hetne véget ennek az igazi irodalom kárára burjánzó ponyva-renezszánsznak, egyes kiadók azonban annyira „utánamentek“ a közönség lecsúszott ízlésének, hogy rekorder legyen az, aki, legalább türhető mértékre, azt helyrebillenti.

Pasquino

SHAKESPEARET

vagy jól kell játszani vagy sehogy, de játszani kell, — mondta egy kiváló magyar színházi szakember. A magyar színjátszásnak ezt a navigare necesse est-jét a Nemzeti Színház igazgatója, akinek fiatalága mindenestre mentésére szolgál, úgy értelmezi, hogy játssza Shakespearet úgyis, ahogy se nem kell és még kevésbé szabad. Legutóbb azzal a furcsa meglepetéssel szolgált, hogy a legnagyobb drámairól egyik vígjátékát kétszeres higitásban bocsátotta a magyar közönség elé. Nem vagyunk még az irodalmi mélység némethláslói határán, de ez a túlhig Shakespeare még nekünk is sok. Mi szüksége a Nemzeti Színháznak arra, hogy Shakespearet, aki a maga eredetiségében legsikeresebb szerzője első irodalmi fémjelzésű színházunknak, idegen átdolgozásból dolgoztassák át magyar színre? Ki találhat erre csak valamennyire is elfogadható magyarázatot? Ha nem irtóznánk a nagy frázisoktól, szinte irodalmi szentségtörést emlegetnénk. Rosszabb ez még a Moreto darab német átdolgozásból készült fordításánál is. Csak nem az tette tán szükségessé ezt az érthetetlen kísérletet, hogy Shakespearet a — Kamara Színház játékdobozába szorítsák be. A Kamara Színháznak egészen más hivatása van, nem az, hogy keretein túlnőtt remekművek prokruosztaszgyává tegyék. Vagy annyira benne vagyunk már a háborús gazdálkodásban, hogy irodalmi téren is pótlékokra vagyunk utalva? Vagy éppen vannak olyan

elferdült izlésű emberek, akik a jó angol teátnál többre becsülik a száritott fűszalevel párlatot? Nehéz volna erre a kérdésre feleletet adni, de azért azt még megkérdezzük, mit szólnának irodalmi körökben ahhoz, ha valamelyik külföldi állami színház Az ember tragédiáját vagy a Csongor és Tündét idegen átdolgozásból átdolgoztatva adna elő? **Tanár**

MÉGEGYSZER VILLON

Immár tengerikigyóvá nyúlik és dagad a Villon-ügy. A különböző át- és kifordítások, furcsa izlésre valló átköltések után — mondják — végre mód lesz rá, hogy «igazi és csonkítatlan teljességében» ismerje meg a magyar közönség Villont. Egyszerre három kiadót hevít e nemes igyekezet, hogy magyar fordításban bocsássa közre a Nagy Testamentumot. Derék dolog és «szép-élekre» valló önzetlenség kiadói részről ebben a papírszíves világban! De vajjon, tapasztalunk-e hasonló ügybuzgalmat, ha tehetséges magyar költő eredeti verseiről van szó? Aligha. Magyar költő nem kerül abba a kivételes helyzetbe saját hazájában, hogy egyszerre három kiadó versengjen érte. Örülne szegény egynek is, ha akadna... S itt bújik ki a szeg a zsákból! Nem az irodalmat, a felsőbb szellemi tizezret akarják ezzel a Villon-inflációval kiszolgáltatni, hanem a divatot és azt a kirihathatlan és a balkániasság határát súroló pesti snob-szellemet, amely angolabb az angolnál, franciább a franciánál — s hogy az ő szavaikkal éljünk — villonabb Villonnál! A szociáldemokrácia lapja, amely sűrűn közöl enyhe rózsaszínű Villon-átköltéseket, a kritikára vonatkozó kifakadásában el is szólja magát: miért e nagy hűhó — úgymond — Villon körül, amikor az úgynevezett utánzatokban szabadon érvényesül, ami Villonban értékes: «a vakmerő szabadszájúság és a társadalmat megvető büszkeség».

Hát így vagyunk. Ez kell: «szabadszájúság», vagy a «társadalom megvetésének» kifejezése. Akinek ez kell, tegye azt a maga nevében, s ne bújék Villon mögé, akinek baja lehetett a XV. századbeli francia hatóságokkal és társadalommal, de ha volt, mindig nyílt mellet állt ki, s nem érdemelte meg, hogy napjainkban egynémely óvatos duhaj spa nyolfalnak használja fel!

Mme Sans-Gêne

BÚCSÚ EURÓPÁTÓL

A kitünő író vasárnapi levelében bizonyos rezignációval, liberális eszményéből való érezhető kiábrándultsággal mond búcsút a régi Európának, amely «nem jön vissza többé». Ebben igaza is van, amikor Reynaud bejelenti, hogy Franciaország «szakít a multtal és forradalmi változásokat» hoz be. Sajnálkozását méltányoljuk, csodálkozását az elkerülhetetlen tények bekövetkezésén azonban nem, hiszen voltak nálunk is, akik felfigyeltek a kapukon dörömbölnő új eszmékre és nem hittek a liberális dogmák megdönthetetlenségében. Ime! Bármint is dőljön el a háború: a régi Európa nem tér vissza többé. Vajjon ki sajnálja a kicsinyesen önző és a közösségért áldozatot hozni vonakodó nyárspolgári típus kimúlását? Több megértés, több áldozat, több felelősség, több munka! A szellemi életben pedig — amelyet kár felteni a művészi egyéniség uniformizálódásától — több őszinteség, színvallás és elvhűség! Megszűnnek azok az egyszerre két lovat is nyergelő írói típusok, amelyek adott pillanatban vígan szökkenek fel annak a paripának a hátára, amelyiken kedvezőbben startolhattak. S véleg eltűnnek nálunk azok a közvetítők, akik a századforduló tájt diktatórikusan monopolizálták a magyar kultúrát és művészetet, magyarra márkázva exportálták saját értékeiket, Nyugatról pedig behozták, ami nekik tetszett. Ettől a világtól szívesen búcsúzunk.

Pasquino